

گسترده‌گی حکومت عباسی در اتحاد و هماهنگی شیعیان خلل وارد کرده بود

گسترده‌گی حکومت عباسی و پراکندگی شیعیان در نقاط مختلف نیز مانع انسجام شیعیان و یاری امام بر علیه حکومت عباسی می‌شد و هم چنین دور بودن آنان از امام باعث جهل و عدم آگاهی از مسایل معرفتی می‌شد.



گسترده‌گی حکومت عباسی و پراکندگی شیعیان در نقاط مختلف نیز مانع انسجام شیعیان و یاری امام بر علیه حکومت عباسی می‌شد و هم چنین دور بودن آنان از امام باعث جهل و عدم آگاهی از مسایل معرفتی می‌شد.

خبرگزاری مهر - گروه دین و اندیشه- فاطمه علی آبادی: یکی از دوره های طولانی حاکمیت مسلمانان در قالب خلافت عباسی بود. خلافت بنی عباس با فراز و نشیب بسیار همراه بود. در مجموع، می توان چهار دوره متفاوت را نشان داد: دوره اقتدار خلافت و نفوذ ایرانیان، دوره ضعف حکومت و تسلط ترکان، سلطه آل بویه و نفوذ و قدرت گیری دیگر بار ایرانیان و دوره سلطه ترکان سلجوقی.

برخوردهای ناروای عباسیان با شیعیان در طول تاریخ حیات آنها همواره وجود داشت. امامان شیعه نیز پیوسته در معرض آزار عباسیان قرار داشتند. امام جعفر صادق زیر مراقبت دستگاه خلافت عباسی قرار داشت و عباسیان برای ضربه به ایشان توطئه هایی را طراحی می کردند. منصور، امام صادق علیه السلام را از مدینه به عراق فراخواند و مدتی ایشان را در کوفه زیر نظر گرفت و حتی به کارگزار خود در مدینه دستور داد تا خانه ایشان را به آتش کشد. بسیاری از علویان در دوران منصور گرفتار حبس شدند و در زندان های تاریک و نمناک کوفه و بغداد به شهادت رسیدند. پس از منصور، خلفای عباسی از کشتار و شکنجه و تعقیب علویان دست نکشیدند. در دوران خلافت هادی به سال ۱۶۹ ق. علویان به تنگ آمده از آزار عباسیان، در مدینه قیام کردند.

با طاهره موحدی پور پژوهشگر بنیاد بین المللی امامت در این باره به گفت و گو پرداختیم که در ادامه می خوانید:

طاهره موحدی پور پژوهشگر بنیاد بین المللی امامت در گفت و گو با خبرنگار مهر، به خفقان و دشواری ها و سختی های شیعیان در عصر امام کاظم علیه السلام اشاره و اظهار داشت: برخی بدون توجه به آن شرایط خاص، به این شبهه دامن زده اند که در زمان امام موسی بن جعفر (علیهما السلام) چرا در آن سال ها کسی از شیعیان به یاری حضرت نشتافت و اقدامی جهت رهایی ایشان از زندان انجام ندادند. این سوال نشان از عدم علم سوال کننده از امامت و شرایط آن و نصوص وارد شده در مورد امامت بخصوص امامت موسی بن جعفر علیه السلام دارد، هم چنین شبهه کنندگان اوضاع و شرایط اختناق و لزوم تقیه را گویی فراموش کرده اند.

موحدی در پاسخ نخست به این شبهه عنوان کرد: در طول تاریخ انبیا و امامان بسیاری به دست مردم زمان خویش به شهادت رسیدند یا مورد آزار و شکنجه قرار گرفته اند و این امر مساله جدیدی نیست و یاری نکردن کمترین حد آن است. مثلاً بنی اسرائیل بسیاری از پیامبران خود را کشتند تا جایی که این گناه بزرگ برای آنها امری عادی شده بود. با رجوع به آیات و روایات پیامبرانی چون زکریا و یحیی را از جمله پیامبران کشته شده دانسته اند می توان در این زمینه به آیه ۶۱ سوره بقره رجوع کرد.

پژوهشگر بنیاد بین المللی امامت با بیان اینکه اصل اثبات اصل مساله امامت و ولایت بر مردم ارتباطی با همراهی و عدم همراهی مردم ندارد گفت: همانگونه که در مورد انبیا الهی نیز این مساله صادق است و فقط انبیا و امامان بر اساس نص الهی منصوب می شدند و چه بسا مردم با آنها دشمنی نیز می کردند. در مورد امام کاظم (ع) نیز نصوص عام و خاص زیادی وجود دارد. نصوص عام امامت ایشان همچون آیه اطاعت و ولایت و دیگر آیات و روایاتی مثل حدیث ثقلین و حدیث منزلت و حدیث اثنا عشر خلیفه و دیگر روایات که لازم است به کتب تفصیلی در این باب رجوع شود.

وی با تاکید بر اینکه ادعای آنان مبنی بر یاری نشدن امام کاظم (ع) از جانب شیعیان ادعایی بی اساس است و نشان از ناآگاهی آنان از منابع تاریخی دارد اظهار داشت: چه بسیار اصحاب و شاگردان و شیعیان که در راه یاری حضرت به شهادت رسیدند یا شکنجه و زندانی شدند و بسیاری هم به نقاط دور دست و صعب العبور متواری شدند. همچنین یاری شیعیان به امام تنها از جنس نجات ایشان از زندان نبوده است بلکه گاهی شیعیان با حفظ تقیه در دستگاه های حکومتی نفوذ می کردند و از این طریق امام و باقی پیروان حضرت را یاری می رساندند. در میان آنها شخصیت های بزرگی چون علی بن یقطین وزیر مهدی و هارون عباسی، حسن بن راشد و جعفر بن محمد بن اشعث از وزیران هارون بودند.

موحدی ادامه داد: نمونه دیگر یاری امام، یاری در مسائل مالی است. شیعیان امام کاظم علیه السلام از طریق وکلای امام در

شهرهای مختلف وجوهای خود را به دست امام می رساندند. شبکه وکلای امام در سراسر نقاط ممالک اسلامی گسترده بود. فشار به شیعیان و امام کاظم در عدم ملاقات با امام به گونه ای بود که در برخی روایات آمده حکام عباسی معاصر امام کاظم (ع) مرتب امام را از زندانی به زندان دیگر منتقل می کردند و مکان امام گاهی از شیعیان مخفی بود تا از دیدار شیعیان ویاری رساندن به امام جلوگیری کنند.

پژوهشگر بنیاد بین المللی امامت با بیان اینکه دوره امامت حضرت حدود سی و پنج سال بود که دوره نسبتاً طولانی می باشد و امام بنا بر اقوال مختلف پنج تا شش سال از عمر مبارکشان را در زندان بودند، که چهار سال آخر عمر ایشان به طور پیوسته در زندان سپری شد که منجر به شهادت حضرت شد گفت: روایات مربوط به سالهای آخر ایشان را می توان در منابع مختلف مورد مطالعه قرار داد. در دورانی که امام کاظم در زندان نبود و در شهر و دیار خود و در بین مردم حضور داشت، شیعیان از امامت ایشان همه با خبر و با ایشان مرتبط بودند.

عدم آگاهی کافی عموم شیعیان از مسائل سیاسی و معرفتی به دلیل موانع انسجام شیعیان

وی عنوان کرد: تشکیل فرق مختلف پس از شهادت امام صادق علیه السلام باعث ایجاد شکاف میان جامعه شیعیان شده بود که اسماعیلیه و فطحیه و ناووسیه از آن جمله اند. و برخی فرق انحرافی مانند غلات و نواصب هم نیز شکل گرفته بودند که به عدم اتحاد شیعیان دامن زده و بر انسجام شیعیان برای یاری امام کاظم (ع) خدشه وارد می کردند. در نتیجه از ایجاد هماهنگی در میان صفوف شیعه برای مقابله با حکومت عباسی و یاری امام جلوگیری می کردند.

موحدی ادامه داد: خفقان شدید و ظلم حاکمان عباسی مانع از آن بود که امام صادق علیه السلام امام بعد از خود را با روشی خاص معرفی نمایند تا جان او را از آسیب حکومت عباسی حفظ نمایند، بنابراین ایشان به شماره اندکی از یاران و اصحاب خاص خود فرموده بودند که امام بعد خود موسی بن جعفر (ع) می باشد.

پژوهشگر بنیاد بین المللی امامت اضافه کرد: این مساله تا حدودی باعث سردرگمی برخی شیعیان و تشکیل فرقه های مختلف بعد از ایشان شده بود و این امر مانع از انسجام شیعه شده بود همچنین این خفقان وصف ناپذیر هرگونه فعالیت و جنبش مهم و تأثیرگذاری را در نطفه خفه می کرد حتی با جا به جایی امام از زندانی به زندان دیگر مانع دسترسی شیعیان به صورت منظم می شدند و حتی در سال های آزادی موسی بن جعفر علیه السلام ایشان به شدت تحت نظر بودند. پس دوران امامت امام کاظم علیه السلام با اوج قدرت خلافت عباسی همراه بود و امام در برابر حکومت وقت تقیه می کردند و شیعیان را هم به تقیه سفارش می نمودند شیعیان طبق نظر امام علیه السلام عمل می نمودند ویاری رساندن آنها به امام به سختی و با مرارت های بسیار و به صورت های غیرمستقیم بیشتر بوده است و قیام های شیعیان هم به شهادتشان ختم می شد.

وی در پایان گفت: گستردگی حکومت عباسی و پراکندگی شیعیان در نقاط مختلف نیز مانع انسجام شیعیان و یاری امام بر علیه حکومت عباسی می شد و هم چنین دور بودن آنان از امام باعث جهل و عدم آگاهی عموم شیعیان از بسیاری از مسائل سیاسی و معرفتی می شد و این امر در اتحاد و انسجام و هماهنگی شیعه خلل وارد می نمود.